

DR. ŠIMUN TUDOR I JOSIP HATZE

UDK: 61-05 Tudor, Š.
78.071-05 Hatze, J.
Primljeno: 23. III. 2009.
Izvorni znanstveni rad

VLADAN VULETIN
Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet u Splitu
Teslina 12
21000 Split, HR

U ovom se radu prvi put donosi životopis dr. Šimuna Tudora (Split, 1871.-1928.), općinskog liječnika i vijećnika, upravitelja Općinske osamnice, predsjednika Društva Marjan, nadzornika Okružja Marjan, predsjednika Nakladne zadruge Novo doba i humanista. Donose se i podaci o njemu kao obiteljskom liječniku maestra Josipa Hatzea te Hatzeovu životu sa kćeri, zetom i unucima u Vili Tudor (1934.-1940.), obiteljskoj kući dr. Šimuna Tudora. Članak je ilustriran s deset dosad neobjavljenih fotografija.

Ključne riječi: Split, liječnik, Vila Tudor, biografija

Jedan od uglednih i zaslužnih Splitsana u prvim desetljećima 20. stoljeća nedvojbeno je i liječnik dr. Šimun Tudor. Nakon smrti nije zaboravljen. Kao vrlo obljubljenog općinskog liječnika spominje ga Branko Radica,¹ a Anatolij Kudrjavcev kao liječnika "kojega su Splitsani naročito voljeli i cijenili" i zaslužnog predsjednika Društva *Marjan*.² Spomenut je u knjizi radova objavljenoj uoči stote obljetnice Društva *Marjan*,³ a među spomena vrijedne osobe u 1700 godina splitske povijesti uvrstio ga je Petar Požar.⁴ No cjeloviti životopis dr. Šimuna Tudora u ovom radu ukazuje da je bio puno više od zaslužnog općinskog liječnika i predsjednika Društva *Marjan*.

Potpuno je nepoznato i da je bio obiteljski liječnik uglednog skladatelja i dirigenta Josipa Hatzea te da je Hatze sa svojom kćeri, zetom i unucima pet godina živio u Vili Tudor, obiteljskoj kući dr. Šimuna Tudora. Doduše, Hatzeov zet dr. Branko Radica u svojoj knjizi o životu i djelu Josipa Hatzea spominje mladog dr. Tudora kao obiteljskog liječnika Hatzeovih, ali ne navodi ime, pa je zaista teško utvrditi da se radi upravo o njemu.⁵ Također spominje preseljenje svoje obitelji i Hatzea u Vilu Tudor na Brankovu prilazu na Marjanu, ali ne spominje Agnezu Tudor, suprugu tada pok. dr. Šimuna Tudora.⁶ Budući da je u to doba na Brankovu prilazu bila još jedna secesijska Vila Tudor, drugog vlasnika, nije jasno o kojoj se radi.⁷ Međutim, da je dr. Šimun Tudor doista bio Hatzeov obiteljski liječnik i da je Hatze s obitelji u njegovoj vili živio, potvrdio nam je njegov unuk skladatelj i akademik Ruben Radica. Sačuvao je i obiteljske fotografije koje o tome svjedoče.

DR. ŠIMUN TUDOR

Šimun Tudor rođen je 16. siječnja 1871. godine u Velom varošu u Splitu od majke Marije rođene Brajević i oca Ivana.⁸ Ponikao je u težačkoj obitelji kao drugi od trojice braće.⁹ Tijekom pohađanja Muške osnovne škole u Velom varošu "pokazao je neobične odlike uma i srca, pa je to potaknulo patrijarhalne roditelje da pomišljaju" na njegovo dalje školovanje.¹⁰ Nakon razgovora s "jednim starim učiteljem u gradu" roditelji su mu omogućili pohađanje Klasične gimnazije u Splitu. Tijekom gimnazijskog školovanja "bio je prvim djakom i uzorom dobrog i plemenitog drugarskog ponašanja", no isticao se i nošenjem tradicionalne crvenkape i kaparana s crnim alamarima. Među profesorima je bilo i "tudjinaca" koji su mu to zamijerali, ali je potpuno imao u ravnatelju Gimnazije don Frani Buliću. Nakon završene Klasične gimnazije upisao je studij medicine u Innsbrucku, a nastavio ga u Beču. Kao sin siromašne obitelji "okušao je mnogo puta oskudicu i prošao" kroz "tolike borbe sa životom u stranom svijetu", no "ostao je uvijek odličnim djakom". Tijekom studija u Beču aktivno se bavio glazbom. Svirao je tamburicu u Hrvatskom akademskom društvu *Zvonimir* s kojim je na jednoj turneji obišao i cijelu Rusiju. Na Bečkom sveučilištu je "promoviran na čast doktora sveukupne medicine" 21. prosinca 1898. godine.¹¹ Na studiju u Beču oženio se Agnezom Bauchmer. Imali su petero djece.¹² U Beču je rođen Bogdan (18.

X. 1898.), a Marica (1901.), Milivoj (1903.), Boris (1906.) i Mira (1912.). rođeni su u Splitu.

Godine 1899. godine dr. Šimun Tudor se sa suprugom i sinom vratio u Split. Cijeli radni vijek proveo je kao općinski liječnik, i to najprije kao liječnik "seoskih odlomaka Općine Split", a onda grada Splita. Kao mladi općinski liječnik godinama je, bez obzira na vremenske uvjete, "primitivnim prevoznim sredstvima" dva puta tjedno obilazio sva sela i zaseoke koji su pripadali splitskoj općini.¹³ Dugo godina bio je upravitelj Općinske osamnice, bolnice za zarazne bolesti,¹⁴ te od 1912. godine i nadzornik Okružja Marjan. Kao okružni nadzornik morao se brinuti o javnom redu i miru, čistoći ulica, siromasima, ćudoređu i svim javnim potrebama građana svojeg područja.¹⁵

Iako je iskazivao svoje domoljublje još tijekom gimnazijskih i studentskih dana, politikom se nije bavio i nikad nije bio član niti jedne stranke. Međutim, unatoč brojnim liječničkim i obiteljskim obvezama bio je član i podupiratelj brojnih društava u gradu.¹⁶ Osobito je značajna njegova uloga u radu Društva *Marjan*. Jedan je od utemeljitelja, član prve uprave¹⁷ i predsjednik Društva od 1904. godine do završetka Prvoga svjetskog rata.¹⁸ Za njegova mandata puno je toga učinjeno na pošumljavanju i uređenju Marjana, a organizirane su i brojne priredbe i koncerti. Na njima je, među ostalima, nastupao i "Zvonimir", s dirigentom Josipom Hatzeom.¹⁹ Kao veliki ljubitelj prirode posebno je vodio brigu o perivoju svoje obiteljske Vile Tudor, koju je izgradio na Marjanu prije Prvoga svjetskog rata.

Bio je zaljubljenik i u glazbenu umjetnost, kojom se i sam bavio za vrijeme studija u Beču. Njegova kći Marica pohađala je privatnu školu glasovira Jelke Karlovac.²⁰

Tijekom Prvoga svjetskog rata vlast ga je nekoliko puta prisiljavala da svojim životom jamči za sigurnost vojnih transporta, a bio je i uhićen.²¹ U jesen 1917. mobiliziran je u Trogir.

Poslije Prvoga svjetskog rata, uza sve svoje profesionalne obveze općinskog liječnika, nastavio je s obnašanjem dužnosti nadzornika okružja Marjan,²² no predsjedničko mjesto Društva *Marjan* prepustio je dr. Jakši Račiću.²³ Bio je i općinski vijećnik. Isticao se humanitarnim radom i brojnim doniranjima. Primjerice, jedan je od donatora zvona za crkvu sv. Križa u Velom varošu i njihov kum.²⁴ Od godine 1927. predsjednik je Nakladne zadruge *Novo doba*, koja je objavljivala istoimeni glavni splitski novinski dnevnik.

Dr. Šimun Tudor preminuo je 14. prosinca 1928. godine u 1:30 sati ujutro. Istoga dana na cijeloj naslovnoj stranici *Novog doba* objavljen je nekrolog o njegovoj smrti.²⁵ Tužnu vijest prenio je i ostali onodobni splitski tisak. U svim člancima istican je pokojnikov veliki ugled koji je uživao u gradu i okolici, koji je stekao zahvaljujući svojoj stručnosti, humanom i društvenom radu te samaritanskom odnosu prema siromasima. Ulicama grada desetljećima "pratili su ga blagoslovi staraca i starica, iskren pozdrav muževa i pouzdan pogled sitne dječice ... jer je svoje liječničko zvanje vršio i sa ljubavlju i sa požrtvovanjem ... nije bilo razlike između prijatelja i nepoznata, između bogata i siromaha".²⁶

Posljednji ispraćaj dr. Šimuna Tudora bio je "jedna rijetko veličanstvena manifestacija boli našega grada za zaslužnim gradjaninom, koji je u svim krugovima 30-godišnjim svojim radom stekao časno ime i zavrijedio najiskrenije priznanje". Sprovod je vodio župnik Velog varoša don Ante Milić, a u crkvi sv. Križa u svetoj su misi sudjelovali biskup dr. Kvirin Klement Bonefačić i mons. Frane Bulić. U povorci je bilo na tisuće građana, a u špaliru s jedne i druge strane "sav" Split. Poslije djece iz Sirotišta i sestara milosrdnica nošena su 33 velika vijenca. Lijes su najprije nosili njegovi najbliži prijatelji, a potom "varoški momci pod crvenim kapama ... špalir su uokolo pravili kolege liječnici i općinski činovnici". Sudjelovala je cijela općinska uprava i Vijeće s načelnikom dr. Josipom Berkovićem, predsjednik Oblasnog odbora, predsjednik Oblasne skupštine te predstavnici "svih vlasti, društava, korporacija i humanih institucija". Pred Biskupskom palačom, nakon blagoslova, u ime liječnika se od pokojnika oprostio dr. Mihovil Čulić, tajnik Slobodne organizacije liječnika, a u ime najbližih prijatelja Vinko Brajević, urednik *Novog doba*. Želeći mu iskazati zahvalnost i pažnju, općinsko Upraviteljstvo "ga je obdarilo posebnim grobom" na jednom od najljepših mjesta na novom groblju Pokoj.²⁷

U spomen na svoga prijatelja dr. Šimuna Tudora u fond Društva *Marjan* novčane priloge dali su: dr. Ivo Tartaglia, Emanuel Vidović, dr. Petar Rismondo, Lujo Rismondo, ing. Dane Matošić, Andjeo Uvodić, Juraj Vranković, Paško Matošić, Marko Uvodić, dr. Juraj Čurin, Vinko Brajević, Rikard Katalinić Jeretov, mons. Frane Bulić, Ivan Meštrović i brojni drugi. Pokojnikova obitelj pak darovala je 1000 dinara u fond Dobrotvornog odbora Charitas za siromaha i 1000 dinara u fond Društva *Marjan*, upravo onog dana kada je trebala biti proslavljena 30. obljetnica njegove promocije i požrtvovnog rada.²⁸

Godine 1930. na podnožju stubišta uz put do prvoga vrha Marjana uz spomen-ploču zasađen mu je čempres. Splićani ga i danas zovu čempresom dr. Šimuna Tudora.

DR. ŠIMUN TUDOR - OBITELJSKI LIJEČNIK JOSIPA HATZEA

Nakon završenog studija kompozicije na Konzervatoriju u Pesaru (1902.), jednogodišnje vojne službe u Češkoj i Italiji te boravka u Beču, godine 1905., nakon sedam godina, Josip Hatze (1879.-1959.) se definitivno vratio u rodni Split.²⁹ Od jeseni iste godine postao je umjetnički voditelj i dirigent *Zvonimira*. U svojem radu sa zborom i orkestrom "imponira profesionalnim umijećem i ukusom".³⁰ Vrlo brzo se afirmirao kao dirigent, skladatelj i glazbeni pedagog i osvojio je simpatije splitske publike.³¹ U siječnju 1907. godine Hatze se oženio svojom dugogodišnjom ljubavi Gildom (Adalgisom) Maroli, kćeri javnog bilježnika Josipa Marolija, izravnog potomka slavnog pjesnika i humanista Marka Marulića. U travnju godine 1908. rodila im se kći Siglinda. Budući da je primalja bila prehladena, inficirala je Gildu. Kako nije smjela dojiti, našli su dojilju, koja je ujedno bila i dadilja. Međutim, zbog prekomjernog dojenja dijete je dobilo averziju prema mlijeku i razboljelo se. Mladi obiteljski liječnik dr. (Šimun) Tudor roditeljima je savjetovao žurnu promjenu klime, pa su s djetetom otputovali u Graz. U Grazu se dijete potpuno oporavilo i ozdravilo. Od tada je Hatze dio ljetnih praznika sa suprugom i kćerkicom provodio u Grazu.³²

Prvi svjetski rat prekinuo je obiteljsku idilu Hatzeovih. Već 30. srpnja 1914. godine mobiliziran je i poslan u Kotor. Hatzeova supruga Gilda izgubila je tek i imala je sve jače srčane smetnje. Dr. Tudor joj je preporučio promjenu zraka i ambijenta, pa je sa kćeri Siglindom otputovala u Graz. U središtu grada unajmila je stan, svakodnevno s djetetom odlazila u veliki gradski park i nakratko se oporavila. Godine 1916. Hatze je dobio dopust i otišao ih je posjetiti, a onda je ponovno vraćen na frontu u Albaniju. Gilda mu u pismima nije spominjala da joj se stanje pogoršavalo, a krila je to i od kćeri. Nakon jačeg srčanog napada odlučila se vratiti u Split. Suprugu nije javila pravi razlog povratka da ga ne bi uznemirila. U ožujku godine 1918. Hatze je po drugi put bio na dopustu, nakon kojega je ponovo otišao na frontu.³³ U srpnju iste godine španjolska gripa, koja je harala po cijeloj Europi, pojavila se i u Splitu. Na

desetke ljudi umiralo je svaki dan. Bolest nije mimoišla ni Hatzeovu obitelj. Oboljela je kći Siglinda, supruga Gilda i njezina majka Federika. Budući da je obiteljski liječnik dr. Šimun Tudor bio mobiliziran u Trogir, Gildin otac Josip Maroli pozvao je nekoliko drugih liječnika. Zbog slabog srca najteže je bilo Gildi i preminula je 16. listopada.³⁴

Hatze se sa fronte u Split vratio 25. listopada 1918. godine. Bio je shrvan Gildinom smrću, slab i iznemogao. Dobio je visoku temperaturu. Budući da dr. Tudor tada nije bio u Splitu, Hatzea je pregledao drugi liječnik i ustanovio mu gripu. Nakon nekoliko dana temperatura je popustila, a zatim se ponovo vratila. Srećom, tada je došao dr. Tudor, koji je dijagnosticirao tropsku malariju i izliječio ga.³⁵ Nakon prerane smrti dr. Šimuna Tudora u prosincu 1928. godine obiteljski liječnik Hatzea postao je dr. Dujam Karaman.

JOSIP HATZE SA KĆERI, ZETOM I UNUCIMA U VILI TUDOR

Hatze je nakon smrti supruge Gilde s kćeri Siglindom ostao u zajedničkom stanu s Gildinim roditeljima.³⁶ Nikad se više nije oženio. U rujnu 1928. godine Siglinda se udala za uglednog splitskog odvjetnika dr. Branka Radicu. Hatze se zajedno s njima i tastom preselio u novi stan u gradu u Zadarskoj ulici. U tom stanu je Siglinda 1929. godine rodila kćer Astrid, a 1931. sina Rubena. Hatze je u idiličnom obiteljskom ozračju skladao operu *Adel i Mara* za koju je libretto napisao dr. Branko Radica.³⁷

Da bi unuci mogli boraviti što više u prirodi i na čistom zraku, u rujnu 1934. godine Hatze se sa kćeri, zetom i unucima preselio u Vilu Tudor na Marjanu,³⁸ obiteljsku kuću pok. dr. Šimuna Tudora. Lokacija im je u potpunosti odgovarala jer je uz vilu bio i perivoj. Pokojnikova supruga Agneza Tudor iznajmila im je cijeli prvi kat, dok je u prizemlju živjela sa sinom Milivojem i kćeri Mirom.³⁹

Glavni ulaz u perivoj s raskošnim vratima od kovanog željeza bio je s istočne strane, na današnjem Prilazu Vladimira Nazora. Od njega je, sredinom cijelog perivoja, vodio put do stubišta s kojim se dolazilo na najvišu razinu na kojoj je bila vila (s lijeve strane). Oko cijele vile bio je vrt okružen stablima. Budući da vile i perivoja više nema,⁴⁰ danas su nam dragocjena sjećanja akademika Rubena Radice. Prema njegovu kazivanju iz stana na prvom katu imali su izlaz na balkon koji je istodobno bio i vidikovac. S njega se pružao

prekrasan pogled na perivoj i cijeli Split s okolicom. Sam perivoj bio je golem. Prateći konfiguraciju terena, bio je terasast, podijeljen na nekoliko razina i samostalnih cjelina koje su podržavali kameni zidovi. Osim glavnog ulaza imao je i sporedni, s južne strane. Na južnoj strani perivoja bila je mala vidilica sa stupom do koje je vodilo kameno stubište. Uz glavni ulaz na desnoj strani, na najnižoj razini perivoja, bila je trstika s pijeskom. Perivoj je krasila bujna mediteranska vegetacija. Cijeli perivoj je bio ograđen kamenim zidom. Zajedno s Marjanom mirisao je po aromatskim biljkama i stvarao jedan poseban ugodaj koji se nigdje nije mogao sresti.⁴¹

Novi ambijent je Hatzeu bio idealan za stvaranje i rad. Njegova radna soba, "soba od pijana" bila je okrenuta prema zapadu, s pogledom na šumu. Kad je radio, soba je bila zatvorena, a svi ukućani su nastojali biti što tiši. I dalje je djelovao kao profesor glazbe i pjevanja na Srednjoj tehničkoj školi. S učenicima svoje privatne škole priređivao je brojne koncerte u Kazalištu, a s velikim mješovitim zborom Pomlatka Jadranske straže u travnju 1935. godine bio je na turneji po državi.

Uočivši muzikalnost unuka Rubena, počeo ga je podučavati. Budući da je bio temeljit u svemu, najprije ga je učio teoriju, čitanje i pisanje nota, i tek onda su prešli na instrument, glasovir. Smatrao je da se netko tko se želi baviti instrumentom mora prije toga biti glazbeno pismen. U njegovu nastojanju oko podučavanja unuka bilo je i komičnih situacija:

"Razumije se da u tim godinama djeca nemaju toliko strpljenja prosjediti uz klavir, pogotovo ne sistematski, temeljito vježbati. I onda se znalo događati da je on naprosto vikao za mnom po Marjanu, a ja bi po ledinama trčao i skrivao se da me ne čuje. Jer, kad bi me čuo bilo me sram ne vratiti se i doći na sat", smijući se danas komentira akademik Radica.⁴²

Od godine 1936. Hatzeu se zaredalo nekoliko nesretnih događaja. Najprije se on teško razbolio. Sve češći napadaji žuči izazvali su trovanje krvi i pitanje je bilo da li će preživjeti. Početkom travnja u Trstu ga je operirao poznati kirurg dr. Oliani, koji je i sam strahovao za ishod operacije. Srećom, teška operacija je uspjela. Kad se vratio u Split, "provodio je kao rekonvalescent ugodan odmor u lijepom perivoju Tudorove vile na Marjanu". Ubrzo se osjećao bolje, pa je nastavio predano raditi na svom opsežnom teoretskom djelu *Nauka o kontrapunktu i fugi*. U ožujku iduće godine Hatzeu je umrla majka Franina, pa se preselio k ocu u grad. Nakon četrdeset dana umro mu je i otac Vjekoslav.⁴³

Hatze se nakon očeve smrti ponovo vratio u Vilu Tudor i u njoj je s kćeri, zetom i unucima živio do jeseni 1940. godine.

Godine 1939. dr. Brano Radica napisao je libreto za komičnu operu *Čičak*, jednočinku po istoimenoj Begovićevoj komediji. Ponudio ga je Hatzeu, no ovaj ga nije htio ni pročitati. Bio je ljut na neizvođenje opera domaćih autora. Ipak, u studenome iste godine od zeta je zatražio libreto, proučavao ga je nekoliko dana i počeo skladati. Do siječnja 1940. godine je "bio izradio čitavu strukturu opere". No prekinuo je rad na operi jer postao dirigent novoutemeljene Hrvatske filharmonije u Splitu, završavao *Nauku o kontapunktu i fugi* (4 sveska, 850 stanica u rukopisu), a u rujnu, na zamolbu uprave Kazališta, započeo skladati glazbu za scenski prikaz *O, Split, grade*. Ubrzo je počeo Drugi svjetski rat pa Hatze svoju treću operu nije završio.⁴⁴

Iako su od boravka Hatzea i obitelji Radica u Vili Tudor prošla brojna desetljeća, akademik Ruben Radica se i danas rado spominje Agneze Tudor i sretnog djetinjstva provedenog s roditeljima, sestrom i djedom u Vili Tudor:

"Gospođa Tudor je bila jedna osamljena osoba. Gajio sam jedan simpatičan odnos prema njoj. Istovremeno je iz nje zračio jedan osjećaj sjete i topline. Ona je vjerojatno toliko patila zbog gubitka svoga supruga da se naprosto toga nije mogla osloboditi. Po tome sam mogao, jasno kasnije - ne kao dijete, zaključiti da je to bio jedan uzoran brak. Bili smo jako povezani s gospođom Tudor. Bio je to jedan harmoničan odnos civiliziranih ljudi. Ona je pogotovo zračila tom civilizacijom koja je odskakala u okvirima tadašnjeg Splita, usudujem se reći pogotovo bi u okvirima današnjeg odskakala. U mojoj radnoj na zidu uz koji je pijanino je uokvirena fotografija vile koju sam snimio i na poledini napisao: *Vila Tudor – Vilinski dvori moga djetinjstva*. To je zid gdje su mi najbliži ljudi, predmeti i stvari u životu. Ona ima uzvišeno mjesto u mojoj radnoj sobi. Jedna od mojih životnih podželja bila je otkupiti Vilu Tudor. Najljepši trenuci moga života vezani su uz tu vilu."⁴⁵

BILJEŠKE

¹ Usp. Branko Radica: *Novi Split. Monografija grada Splita od 1918. do 1930. godine*. Split, 1931., 57.

² Usp. Anatolij Kudrjavcev: *Ča je pusta Londra...*, Split, 2002., 55, 567, 570.

³ Usp. *Marjane, naš Marjane*, Split 2001., 30, 31-32, 180.

- ⁴ Usp. Petar Požar: *Znameniti i zaslužni Splićani te spomena vrijedne osobe u splitskoj povijesti: (1700 godina)*, Split, 2001., 31. Naveden je kao Šime Tudor, a ne Šimun Tudor.
- ⁵ Usp. Branko Radica: *Josip Hatze, svjedočanstva i sjećanja*. Split, 1989., 50, 67, 69.
- ⁶ Isto, 116, 118.
- ⁷ To je bila obiteljska vila poznatog pijanista i profesora Ranka Tudora (1931.-2006.). Usp. Nikolina Modrić: *GUP drvosječama i zidarima odškrinuo marjanska vrata*. Slobodna Dalmacija (prilog Dobra kob), Split, 26. III. 2006., 1.
- ⁸ Na ovoj i ostalim informacijam o članovima obitelji dr. Šimuna Tudora srdačno zahvaljujemo gospodinu Bruni Kuzmaniću, koji se bavi proučavanjam splitskih obitelji od 17. stoljeća.
- ⁹ Prvi od trojice braće je Šimun (1867.), no ubrzo je preminuo, a treći Petar (1874.). Inače, obitelj Tudor se u Splitu prvi put spominje krajem 17. stoljeća. Težačka je obitelj, koja je u 18. stoljeću isključivo nastanjena u Velom varošu. U prvoj polovici 19. stoljeća u Splitu živi tridesetak članova obitelji, uglavnom na razini prosjeka težačkih obitelji. Usp. Mario Nepo Kuzmanić: *Splićani – obitelji i prezimena*. Split, 2008., 345-346.
- ¹⁰ Usp. † DR. ŠIMUN TUDOR. Novo doba (dalje: ND), Split 14. XII.1928., 1.
- ¹¹ Isto.
- ¹² Agneza Bauchmer (Beč, 1879. - Split, 1956.) jedinica je Franza Bauchmera, činovnika Carske pošte u Beču. Majka joj je rođena u Češkoj. Šimun Tudor je tijekom studiranja u Beču bio podstanar u kući Agnezinih roditelja. Nakon smrti supruge Agnezin se otac preselio u Split i živio je s njezinom obitelji. Pokopan je na sustipanskome groblju. Na informacijama i ljubazno ustupljenim obiteljskim fotografijama srdačno zahvaljujemo Vesni Krsnik iz Splita (Split, 1931.) i Mirjani Vuletin (Hvar, 1934.) iz Kaštel Štafilića. Obje su kćeri Bogdana Tudora, najstarijeg sina dr. Šimuna i Agneze Tudor.
- ¹³ Vidi bilj. 10. Sela koja su početkom 20. stoljeća administrativno pripadala Općini Split bila su: Jasenice, Kamen, Kućine, Mravince, Postrana, Sitno Donje, Sitno Gornje, Slatine, Solin, Srinjine, Stobreč, Vranjic i Žrnovnica. Usp. "Marjan"- *splitski almanah za godinu 1906*. Split, 1905., 112.
- ¹⁴ Usp. † Dr. Šimun Tudor. Jadranska pošta, Split, 15. XII.1928., 4.
- ¹⁵ Usp. Frano Baras: *Staro zrcalo splitsko*. Split, 1994., 134, 138.
- ¹⁶ Vidi bilj. 10.
- ¹⁷ Usp. Stanko Piplović: *Osnivanje Društva "Marjan"*. Kulturna baština, Split, 1983., br. 14, 123. U prvoj upravi Društva bili su: prof. Juraj Kolombatović (predsjednik), prof. Josip Barač, E. Vušković (blagajnik), Šimun pl. Capogrosso, Petar Karaman, prof. Ante Roje, dr. Šimun Tudor, liječnik, i dr. Josip Savo, odvjetnik.
- ¹⁸ Državni arhiv u Zadru, Katastar društava u Dalmaciji, sv. I., 617, sv. II., 719. Od 1907. do 1913. godine tajnik Društva bio je učitelj Vjekoslav Radica, a blagajnik prof. Ante Roje. Godine 1910., 1911. i 1912. Društvo je imalo 500 redovitih članova. Duško Kečkemet: *Društvo za zaštitu i unaprjeđenje Marjana "Marjan" u: Marjane, naš Marjane*, Split 2001., 30.
- ¹⁹ Usp. Stanko Piplović: *Uređivanje i korištenje Marjana na prijelazu iz XIX. u XX. stoljeće u: Marjane, naš Marjane*, Split, 2001., 132, 141. Mirjana Škunca: *Glazbeni život Splita u prepodobnom razdoblju i prijelaznim desetljećima (1860 - 1918)*. Split, 1991., 236.

- ²⁰ Marica Tudor nastupila je i na koncertu učenica privatne škole glasovira Jelke Karlovac. Koncert je održan u u splitskom Kazalištu u korist zapuštene djece 1917. godine. Usp. Mirjana Škunca, n. d. (19), 477.
- ²¹ Vidi bilj. 10. Povod uhićenju nije nam poznat. Pretpostavljajući da bi nezadovoljnici i državni neprijatelji mogli pokušati omesti vojne transporte, vlast se služila tzv. metodom talaca kojom su brojni ugledni građani morali svojim životima jamčiti za sigurnost vojnih pošiljki. Usp. Anatolij Kudrjavcev, nav. dj. (2), 12-13.
- ²² Usp. *Splitski almanah i adresar za godinu 1925.*, Split 1925., 55.
- ²³ Usp. Duško Kečkemet, n. d. (18), 32.
- ²⁴ Usp. *Zadušnice za blgpk. dra. Tudora*. ND, 20. XII. 1928., 4.
- ²⁵ Vidi bilj. 10. U istome broju objavljene su osmrtnice pokojnikove obitelji, Općinskog upraviteljstva, Slobodne organizacije liječnika Dalmacije i Nakladne zadruga *Novo doba*. To znači da je njegova smrt bila očekivana i da su osmrtnice i nekrolog bili unaprijed pripremljeni. Uzrok njegove smrti zaista je bio bizaran – "podlegao je jednoj neznetnoj ranici, od koje je došlo otrovanje krvi". Usp. † *Dr. Šime Tudor*. Država, Split, XII. 2008., 5. Njegove unuke Vesna Krsnik i Mirjana Vuletin sjećaju se da im je otac Bogdan Tudor pričao kako se radilo o običnom ubodu komarca na stražnjem dijelu vratu koji nije mogao sam sanirati. Obitelj pok. dr. Šimuna Tudora posebno je zahvalila dr. Jakši Račiću koji ga je "bratskom požrtvovnošću i sa toliko ljubavi njegovao u teškoj bolesti, a pri smrti mu se takodjer pokazao iskrenim i odanim prijateljem" i časnim sestrama milosrdnicama "iz Opć. Osamnice, koje su ga u teškoj bolesti dvorile". Usp. *Javne zahvale*. ND, 31. XII. 1928., 4.
- ²⁶ Vidi bilj. 10.
- ²⁷ Usp. *Veličanstveni ispraćaj D.ra Šimuna Tudora*. ND, 16. XII. 1928., 4.
- ²⁸ Usp. *Za Marjan*. ND, 19., 20., 21. XII. 1928. I u idućim brojevima *Novog doba* objavljuvan je popis prijatelja dr. Šimuna Tudora koji su njemu u spomen uplašivali novčane priloge u fond Društva *Marjan*. Bilo ih je s područja cijele države i inozemstva.
- ²⁹ Usp. Branko Radica, nav. dj. (5), 43, 44.
- ³⁰ Usp. Mirjana Škunca, nav. dj. (19), 205.
- ³¹ Usp. Branko Radica, nav. dj. (5), 45.
- ³² Usp. Branko Radica, nav. dj. (5), 47, 50.
- ³³ Isto, 61-63, 66. Od španjolske gripe u Splitu je umrlo dosta uglednih ljudi. Primjerice, prof. Marko Jakša, omiljeni nastavnik povijesti na Velikoj realci i Marko Pilić, prvi urednik *Pučkog lista* i upravitelj Narodne tiskare. Usp. Anatolij Kudrjavcev, n. d. (2), 55.
- ³⁴ Usp. Branko Radica, nav. dj. (5), 67.
- ³⁵ Isto, 69.
- ³⁶ Isto, 89. Stan je bio na Bačvicama u Bjankinijevoj ulici.
- ³⁷ Isto, 100-101, 105.
- ³⁸ Isto, 116.
- ³⁹ Agnezin sin Bogdan sa suprugom Zdenkom rođ. Rabas (Prag, 1900.) i kćerima Vesnom i Mirjanom živio je u Hvaru, kći Marica sa suprugom ing. Krešimirom Samcem i sinovima Milivojem i Radom u Šibeniku, a sin Boris bio je na studiju u Zagrebu.

- ⁴⁰ Vila Tudor s privojem nalazila se neposredno ispod prve marjanske vidilice. Srušena je 2002. godine, zajedno s perivojem, a na toj lokaciji izgrađene su dvije stambene zgrade. Usp. D. Petranović: *Simbol Splita okružen zlom*. Slobodna Dalmacija, Split 17. VIII. 2002., 4.
- ⁴¹ Akademika Rubena Radicu posjetili smo 11. ožujka 2009. godine u njegovu stanu u Zagrebu na Meštrovićeveu trgu. Izvrsno se sjećao svojega djetinjstva provedenog s roditeljima i djedom u Vili Tudor. Akademiku Radici srdačno zahvaljujemo na iznimnoj susretljivosti, ljubaznosti i ustupljenim obiteljskim fotografijama. Neke je čak poslao i naknadno posredstvom svoje nećakinje Ingrid Afrić. Gospođi Afrić također srdačno zahvaljujemo.
- ⁴² "Hatzeovo temeljito podučavanje glazbenoj pismenosti je nešto što me opterećivalo cijeli radni vijek do dana današnjeg. To je razlog zašto sam toliko nesretan s obzirom na nepismenost oko mene", zaključio je akademik Radica. Vidi bilj. 41.
- ⁴³ Usp. Branko Radica, n. d. (5), 117-119.
- ⁴⁴ Isto, 121-122.
- ⁴⁵ Vidi bilj 41.

ŠIMUN TUDOR, MD AND JOSIP HATZE

Summary

Šimun Tudor, MD (1871 – 1928) was one of the most prominent citizens of Split in the first decade of 20th century. He was born as the second of three brothers in a poor labourer's family. He finished grammar school in Split, and studied medicine in Innsbruck and Vienna. He graduated from Vienna University in 1898. While still at college, he married Agneza Bauchmer (Vienna, 1879 - Split, 1956). It was in Vienna that their first son was born. Two other sons and two daughters were born in Split. He moved to Split with his family in 1899. Šimun Tudor boasted a versatile career: he was a municipal doctor, a councillor, an isolation hospital manager, a chairman of the *Marjan* association, a superintendent of Marjan district, a chairman of the Publishing Cooperative Society *Novo doba*, that published the main daily newspaper in Split, a member of numerous cultural organisations. Above all, he was a humanist. He was highly respected in Split and in its greater area. The respect that he earned was due to his competence, humanitarian and community work as well as his generosity towards the poor. After he died, an impressive funeral was organised and a memorial cypress was planted in his honour on the Marjan hill. From 1907, doctor Šimun Tudor was also a family doctor of a distinguished composer and conductor Josip Hatze (1879–1959). In the period between 1934 and 1940, Hatze lived in Marjan in *Tudor Villa*, together with his daughter, grandsons and a son-in-law. The villa was rented to him by the wife of the late doctor Šimun Tudor. In that villa, Hatze gave the first music lesson to his grandson. This was Ruben Radica, who later became a composer, a member of Academy and a distinguished representative of avant-garde music style in Croatia.

Agneza Tudor - Baucmer (Beč, 1897.)

Dr. Šimun Tudor sa suprugom Agnezom i djecom (Bogdan, Marica, Milivoj, Boris i Mira) pred ulaznim vratima Vile Tudor (1917.)

*Bogdan Tudor u perivoju Vile Tudor
(27. kolovoza 1926.)*

*Dr. Šimun Tudor na stubištu prema Vidilici
perivoja vile Tudor (1920.)*

Dr. Šimun Tudor (prvi slijeva) pred glavnim ulazom u perivoj Vile Tudor (1927.)

Sprovod dr. Šimuna Tudora na splitskoj Rivi 15. prosinca 1928. godine

Obitelj Radica: Siglinda, Astrid, Ruben i dr. Branko (1933.)

Josip Hatze s unucima, Astrid i Rubenom, u Vili Tudor (Božić, 1934., snimio J. Hatze)

Elsa Grosser - Maroli, sestra pok. Hatzeove supruge Gilde, s nećacima Siglindom, Rubenom, Novellom i Astrid u gornjem dijelu perivoja Vile Tudor (oko 1936.)

Ruben i Astrid Radica u donjem (sjeveroistočnom) dijelu perivoja Vile Tudor (24. kolovoza 1938.)

Josip Hatze s unucima Rubenom i Astrid, kćeri Siglindom i zetom dr. Brankom Radicom na splitkom kupalištu "Bačvice" (1937.)

Vila Tudor oko godine 1959. (snimio Ruben Radica)